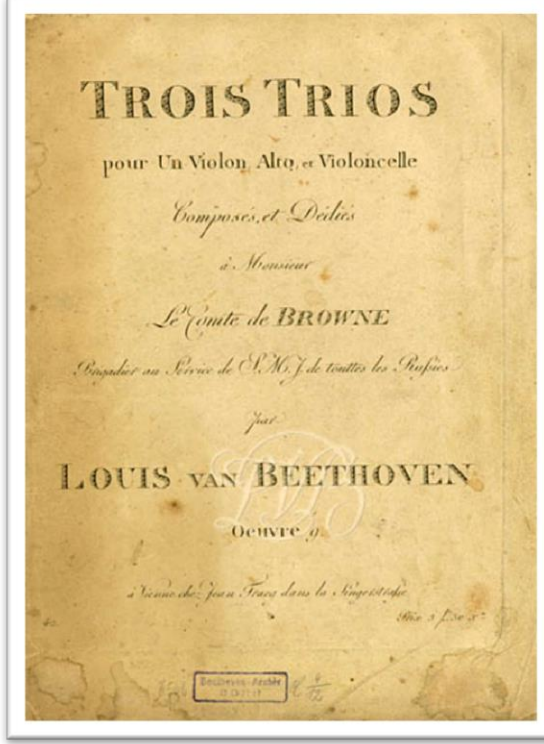

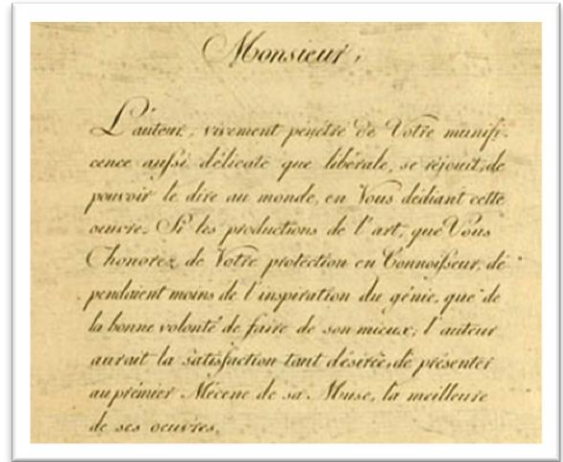
Yaylı Çalgılar İçin Üçlü, Sol Majör Op.9 No.1

* Adagio-Allegro con brio * Adagio, ma non tanto e cantabile * Scherzo. Allegro * Presto

Beethoven'in eserleri genellikle üç döneme ayrılır. Erken dönem 1803 yıllarında sona erer ve ilk iki senfoniye, ilk piyano konçertolarını, ilk sonatları ve oda müziğini kapsar. Yaylı çalgılar için yazdığı beş üçlü de onun kuartetlerine hazırlık çağına, erken dönemine aittir. İlk ikisi o zamanın eğlence müziği türünde olmasına karşın, Beethoven Op.9 Üçlüleri ile kişiliğini yansıtmaya başlamıştır. 1797'de bestelenen ve ilk kez Viyana'da 1798'de yayınlanan bu üçlüleri (Op.9 No1, 2, 3), Rus Çarı'nın hizmetinde çalışan Kont Johann Georg von Browne'ye (1767-1827) Fransızca bir yazıyla ithaf etmiştir: "Kont Browne, bütün Rusların üstün imparatorunun buyruğunda hizmet eden General. Mösyö, müellif çevrenize gösterdiğiniz ince ve liberal ilişkilerin derinliklerine girmiş olmanın getirdiği bağlılıkla bu eseri size armağan ettiğini tüm insanlığa duyurmakla mutludur. Bilinçli olarak koruyuculuğunuzla şeref verdiğiniz sanat ürünleri, şayet elinden geleni yapma iyi niyetinden çok dehanın esinine bağlı olsaydı, müellif eserlerinin en iyisini esin perisinin

(Müz) esas koruyucusuna sunma mutluluğuna erişirdi." O çağın ağdalı itlaf üslubuna bir örnek olan bu satırların yazıldığı üçlüler, öncekilere oranla gerçekten büyük bir atılımı sergiler ve Beethoven bu bestelerine ilk eserleri içinde en ön sırada yer verir.

Sol Majör tondaki 1. bölüm (Adagio-Allegro con brio) 16 mezürlük kısa, 3/4'lük ölçüde ve ağır (Adagio) bir bölmeyle unison (tek sesli),

tutkulu anlatımla güçlü olarak başlar. Bir senfoninin girişini anımsatan bu bölme, gizemli ve kesik (staccato) biçimde bir pasajla ve ona yanıt veren arpej şeklindeki akorların karşılıklı konuşmalarıyla oluşan motifle yürür. Orkestral uyumda ani bir fortissimo ton değişikliğinden sonra tekrar duyulan motifin son dört notasından yeni bölmenin (allegro con brio) canlı ve parlak yeni motifi oluşur. Bu motif, eserin tümüne egemenlik kuran ana temanın çekirdeği olacak ve üç kez başka biçimlerde, başka tonalitelere duyurulacaktır. Gelişimde de gerilim koruncak; viyolonsel geniş, melodik cümlesi de bunu azaltmayacaktır. Bu uzun bölümde malzemenin işleniş ve oluşturulan yapı giderek belirginleşen bir ustalığı yansıtır.

Mi Majör tonda ve 3/4'lik ölçüdeki 2. bölüm, çok ağır olmayan tempoda ve şarkı söyler gibi (Adagio, ma non tanto e cantabile) başlar. Sakin ve lied benzeri ana tema önce kemanda yansır. Temayı duyurma sırası önce viyolonsel gelinde, keman bu arada şikâyet eder havadaki yan temayı sergiler. Ancak viyolonsel büyük dinamik ve tınısal atılımlar geliştirir. Sonra yine baştaki gibi sakinleşir, eskiye döner ve barışçı bir şarkıyla –genç Beethoven'ın ancak olgunluk eserlerinde (Piyano Sonatı Op.109 ya da Kuartet Op. 131) görülebilecek şiirsel bir anlatımla- bölüm sona erer.

3. bölüm, 3/4'lük ölçüde, çabuk (Allegro) tempoda ve menuet-terio-menuet biçiminde üç bölmeye ayrılmış, sade yapıllı kısa bir scherzo'dur. Birbirine benzer biçimde ince işlenmiş ilk ve son bölmelerde temayı sergileyen viyolonsel karşı viyola kontrpuanı duyurarak seçkinleşir. Dikkat çeken dört vuruşlu temayla belirginleşen trio ise renkli modülasyonlarla gelişir ve bu renklilik iki genel susuşla daha da ilginçleşir. Müzik yazarı Egon F. Kerton "Scherzo'nun ölçüleri arasında Mozart'ın gizlice gözetleyişini, ekonomik düzeyde trio'da ise Haydn'ın iyi huylu gülüşünü – Beethoven'ın gençliğinde hayran olduğu iki besteciye – görür gibi olduğunu söyler.

Çok hızlı (Presto) tempoda, 4/4'lük ölçüde ve yine Sol Majör tondaki 4. bölümde, özellikle kıvrak ve kesik (staccato) duyurulan ana tema,

zarif yan temayla gizemli biçimde karışır; büyük bir tını zenginliğiyle diğer bölümlere üstünlüğünü gösterir gibi gelişir. Bu çok yönlü, bestecinin saf esinin gösteren gerilimli gelişim, sürekli devinim (perpetuum mobile) karakterinde coda ile daha da büyür ve neşeli bir girdap gibi – sanki 7. ve 8. Senfoni'lerin finalini anımsatarak – sona erer.

(Süre 25')

Beethoven - String Trio in G major, Op. 9 No.1

<http://www.youtube.com/watch?v=Q7gN6mp48To>

Kazım Çapacı